

δεικνύει τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν τῆς χώρας εἰς βιλαέτια. Καὶ τοῦτο καὶ διότι ὀλίγιστα ἢ διοικήσεις ἔκαμεν ἔργα ἐν Τουρκίᾳ γεωγραφικὰ καὶ καταστατικὰ καὶ διότι καὶ ἂν που ἔγεινέ τι δὲν δύνανται νὰ τὸ ἐπωφεληθῶσιν οἱ Εὐρωπαῖοι διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς τουρκικῆς.

Ἀπὸ τινων ἐτῶν μεταβολαὶ λίαν σημαντικαὶ ἐγένοντο καθ' ὅσον ἀποβλέπει εἰς τὴν διαίρεσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, περὶ ἧς καὶ μόνης θὰ εἰπωμέν τινα τώρα. Τοιαῦται μεταβολαὶ λ.χ. εἶνε ἡ κατάργησις τῆς διοικήσεως τοῦ Σκουτάρεως καὶ τῆς Πρεσρένης καὶ ἡ ἀνίδρυσις τοῦ βιλαετίου τῶν Βιτωλίων.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία πλὴν τῶν ὑποτελῶν χωρῶν καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν περὶ αὐτὴν, ἧτις ἀποτελεῖ ἄλλην διαίρεσιν, διαιρεῖται εἰς ἕξ βιλαέτια.

Α' Ἡ Βοσνία, ὑποδιαριζομένη εἰς 7 σαντζάκια, ἐν οἷς ἡ Ἐρζεγοβίνη. Β' Τὸ βιλαέτι τῶν Βιτωλίων, περιλαμβάνον τὸ πλεῖστον τῶν ὄρειων μερῶν τῆς Ἀλβανίας καὶ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς μέχρι τοῦ Αἰγαίου. Τὸ βιλαέτι τῶν Βιτωλίων ὑποδιαίρεται εἰς 6 σαντζάκια. Γ' Τὸ βιλαέτι τῶν Ἰωαννίνων, περιλαμβάνον τὴν ἀρχαίαν Ἡπειρον καὶ Θεσσαλίαν καὶ ὑποδιαιρούμενον εἰς 5 σαντζάκια. Δ' Τὸ βιλαέτι τῆς Θεσσαλονίκης, περιλαμβάνον τὴν ἀρχαίαν Μακεδονίαν καὶ ὑποδιαιρούμενον εἰς 3 περιφερείας. Ε' Τὸ βιλαέτι τῆς Ἀδριανουπόλεως, περιλαμβάνον τὴν ἀρχαίαν Θράκην καὶ ὑποδιαιρούμενον εἰς 5 περιφερείας. ΣΤ' Τὸ βιλαέτι τοῦ Δουνάβεως, περιλαμβάνον πᾶσαν τὴν χώραν, ἣν περικλείουσιν ὁ Δούναβις καὶ ὁ Αἴμος ἀπ' ἐνὸς καὶ τὰ ἀνατολικὰ σύνορα τῆς Σερβίας καὶ ἡ Μαύρη θάλασσα ἀπ' ἐτέρου. Ὑποδιαίρεται τὸ βιλαέτι τοῦ Δουνάβεως εἰς 7 σαντζάκια.

Εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν βιλαετίων τούτων δημοσιεύονται κατ' ἔτος τὰ *Sa. In. nam* ἧτοι ἐπίσημα Ἡμερολόγια, ὅθεν ἀρνούμεθα τὰς πληροφορίες ταύτας. Αἱ ἐπετηρίδες αὐταὶ περιέχουσι πλὴν τῶν ὀνομάτων τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν καὶ καταστατικὰς πληροφορίας περὶ ἐκάστης ἐπαρχίης. Τινὰ ἐκ τῶν βιλαετίων ὅμως στεροῦνται τοιούτων δημοσιεύσεων.

Ἡ Κωνσταντινούπολις, ὡς εἶπομεν, ἀποτελεῖ ἰδίαν περιφέρειαν, ἧτις δὲν ἐκτείνεται πολὺ πέραν αὐτῆς τῆς πόλεως ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς καὶ τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς. Ἡ περιφέρεια αὕτη ἔχει ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς ἕκτασιν 46 χιλιάδων τετραγωνικῶν μιλίων καὶ πληθυσμὸν 680,000 ψυχῶν, εἶνε δὲ τὸ μᾶλλον κατωκνημένον μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Ἐρχεται ἔπειτα ἡ Ἀδριανούπολις μὲ πληθυσμὸν ἀναλογούντα πρὸς 2,168 κατοίκους ἀνὰ τετραγωνικὸν μίλλιον, τὰ Ἰωάννινα μὲ 2,153, ἡ Θεσσαλονίκη μὲ 1,227, ἡ Βοσνία μὲ 1,095, τὰ Βιτώλια μὲ 1,015, τὸ βιλαέτι τοῦ Δουνάβεως μὲ 960. Πασῶν τῶν χω-

ρῶν τούτων ὁ πληθυσμὸς εἶνε κατώτερος τοῦ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, ἔνθα ἀναλογοῦσι κατὰ μέσον ὄρον 1696 κάτοικοι ἀνὰ τετραγωνικὸν μίλλιον. Ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ, ἀραιῶς κατοικουμένη, ὑπολογίζονται 1804 ψυχαὶ ἀνὰ τετραγ. μίλλιον καὶ ἐν τῇ Σουηδίᾳ, ἧς ἐπίσης εἶνε ἀραιὸς ὁ πληθυσμὸς, 1600. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ πληθυσμοῦ ἡ Ῥωσσία μόνον καὶ ἡ Ἑλλάς εἶνε κατώτεραί τῆς Τουρκίας, διότι ἐν μὲν τῇ Ῥωσσίᾳ ὑπολογίζονται 732, ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι 421 κάτοικοι ἀνὰ τετραγ. μίλλιον. Προσθετόν ὅμως, διὰ νὰ ἡμεθα δίκαιοι, ὅτι εἶνε εὐφοροτάτη ἡ γῆ τῆς Τουρκίας καὶ ὅτι πολὺ συμβάλλονται εἰς αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς τὸ μεσημβρινόν της κλίμα καὶ ἡ ἐπὶ τριῶν θαλασσῶν γεωγραφικὴ της θέσις.

Εἰς τὰς ἐπετηρίδας, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγίνε λόγος, σημειοῦται ὅσον ἔνεστιν ἀκριβῶς ὁ ἀρσενικὸς πληθυσμὸς ἐκάστης ἐπαρχίας, ὅχι ὅμως καὶ ἡ φυλὴ τῶν κατοίκων μόνον περὶ τῆς θρησκείας αὐτῶν γίνεται μνεῖα. Ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἀτελής καὶ ἡ καταστατικὴ αὕτη, εἶνε ὅμως ἀξιοπιστοτέρα τῶν ἀριθμῶν, οὓς δίδουσιν οἱ ἐκάστοτε περιηγηταὶ ἢ ἄλλοι ἰδιῶται.

Κατὰ τὰς νεωτάτας λοιπὸν τῶν ἐπετηρίδων τούτων, αἵτινες ὅμως δὲν εἶνε πᾶσαι τοῦ αὐτοῦ ἔτους, οἱ κάτοικοι τῆς Τουρκίας ἐξεταζόμενοι κατὰ θρησκευήματα ἔχουσιν, εἰς τὰ διάφορα βιλαέτια, ὡς ἑξῆς:

1. Βοσνία· μωαμεθανοὶ 309,522, μὴ μωαμεθανοὶ 306,707.

2. Βιτώλια· μωαμεθανοὶ 485,993, μὴ μωαμεθανοὶ 467,601.

3. Ἰωάννινα· μωαμεθανοὶ 250,749, μὴ μωαμεθανοὶ 467,601.

4. Θεσσαλονίκη· μωαμεθανοὶ 124,828, μὴ μωαμεθανοὶ 124,127.

5. Ἀδριανούπολις· μωαμεθανοὶ 235,587, μὴ μωαμεθανοὶ 401,440.

6. Δούναβις· μωαμεθανοὶ 455,768, μὴ μωαμεθανοὶ 745,938.

Κατὰ τὴν καταστατικὴν ταύτην ὁ ἀρσενικὸς πληθυσμὸς εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐπαρχίας τῆς Ὄθωμανικῆς ἀποκρατορίας συμποσοῦται εἰς 6,295,804, ἐξ ὧν 3,862,447 μωαμεθανοὶ καὶ 2,433,357 μὴ μωαμεθανοί. Ὁ μωαμεθανικὸς πληθυσμὸς ὑπερτερεῖ εἰς 11 μόνον σαντζάκια εἰς τὰ 22 ἄλλα οἱ χριστιανοὶ εἶνε πλειότεροι. Ἐχει λοιπὸν λόγον ὁ χριστιανικὸς πληθυσμὸς πρὸς τὸν μωαμεθανικὸν ὡς 57 πρὸς 43.

Πρέπει πρὸς τούτοις νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι φυσικῶς εἰς τὰς καταστατικὰς ταύτας, τὰς ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν γενομένας, θὰ ἦνε μᾶλλον ἐξωγκωμένοι οἱ ἀριθμοὶ οἱ δηλοῦντες τὸν μουσουλμανικὸν πληθυσμὸν. Εἰς τοῦτο δὲ δὲν ἀνθίστανται βεβαίως οἱ χριστιανοὶ, διότι οὕτω δύνανται νὰ πληρώσωσιν ὀλιγωτέρους φόρους. Δι-